

Nr 305.

Av herr **Bärg, Johan, m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1944/45 till yrkesundervisningen.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 215 angående vissa anslag för budgetåret 1944/45 till yrkesundervisning förklarar departementschefen sig icke beredd att taga ställning till frågan om erkännande av de planerade centrala verkstadsskolor, beträffande vilka ansökningar om sådant erkännande föreligga. I propositionen erinras emellertid om att överstyrelsen för yrkesutbildningen och statskontoret icke ansett sig kunna tillstyrka de förslag till skolornas förläggning inom resp. län, som gjorts av landstingen i Södermanlands och Älvsborgs län. Landstinget i Södermanlands län har föreslagit skolan förlagd med vissa avdelningar till Eskilstuna och vissa avdelningar till Nyköping, landstinget i Älvsborgs län har föreslagit skolan förlagd med vissa avdelningar till Borås och vissa till Trollhättan. Överstyrelsen och statskontoret åter förmena, att alla avdelningar i Södermanlands län skola ligga i Eskilstuna och alla i Älvsborgs län i Borås. Med anledning härav vilja vi framhålla följande.

Inom landet förefinnes som bekant ett stort behov av förbättrade möjligheter för ungdomen att erhålla utbildning i de praktiska yrkena. Denna utbildning bör därför utvidgas och givas mer likvärdighet med den teoretiska. Ett steg i denna riktning är inrättandet av centrala verkstadsskolor. För att emellertid dessa skolor skola kunna locka ungdomen till sig och upptaga konkurrensen med den teoretiska utbildningen, måste tillses icke blott att undervisningen blir den bästa möjliga utan även att tillströmningen av elever till skolorna stimuleras genom att elevernas vistelse därstädes underlättas.

Med avseende på undervisningen vid verkstadsskolorna är det av utomordentlig betydelse, att den får försiggå på en plats, där industriell och hantverksmässig verksamhet av samma slag, som undervisningen avser att bibringa, förekommer i större omfattning. Erforderliga praktiska studiebesök underlättas därigenom och ett för såväl undervisningen som skolans ekonomi gagneligt samarbete kan ernås.

Det bör därjämte tillses, att den centrala verkstadsskolan är så belägen, att den lockar ungdomen till sig. Närheten till skolan har i detta avseende stor betydelse. Ur den synpunkten är en alltför långt driven centralisering här lika litet önskvärd som då det gäller t. ex. folkhögskolorna, lantmanna- och lanthushållsskolorna. För att under-

lätta elevernas vistelse vid skolan, bör denna ligga så, att största möjliga antal elever antingen kan bo i sina hem eller utan alltför stor svårighet erhålla inackordering på platsen. Även för landsbygdens ungdom är en dylik förläggning den lämpligaste. De elevhem, som därutöver böra anskaffas, komma därigenom att icke bliva av så stor omfattning.

En uppdelning av den centrala verkstadsskolan inom ett län på flera platser kan ur ovannämnda synpunkter vara tillräddlig blott därvid tillses, att varje del av skolan får en storlek, som kan anses lämplig ur driftsynpunkt och försvarlig ur ekonomisk synpunkt. I de fall landstingen med sin intima kännedom om länens förhållanden därför ansett en uppdelning av den centrala verkstadsskolan behöfelig, synes från statens sida hinder icke böra resas häremot, under förutsättning att statens andel i kostnaderna för skolornas anläggning och drift därigenom icke ökas.

Med avseende på den centrala verkstadsskolans förläggning inom Södermanlands län må från ovan berörda synpunkter anföras följande.

Metallindustrin i Eskilstuna och möbelindustrin i Nyköping äro var för sig av den betydenhet, att de ur undervisningssynpunkt böra vara utslagsgivande faktorer på förläggningen av den centrala verkstadsskolans avdelningar för mekaniker och möbelsnickare. Den undervisning, som berör metallindustrin, bör således förläggas till Eskilstuna och den, som berör träindustrin, till Nyköping. Övriga yrkesavdelningar böra fogas till dessa på ett sådant sätt, att skolan på vardera platsen får en lämplig storlek.

Beträffande kostnaderna för elevernas vistelse vid skolan må erinras om, att, även om man bör eftersträva, att landsbygdens ungdom skall söka sig till verkstadsskolorna, man icke får bortse från, att bebyggelsen är tätast i städerna och dessas omgivning, varför trots allt de flesta eleverna komma därifrån. Att helt avstänga städernas ungdom kan icke vara välbetänkt, även om denna utbildningsform i första hand är avsedd för landsbygden. Givetvis bör dock den mera grundliga utbildning, som av industrierna å en del tätbebyggda orter bedrives, alltjämt kvarstå och utvecklas. Då sedan gammalt intresset för metallyrket i detta län är mest utpräglat i trakten av Eskilstuna och för snickaryrket, speciellt möbelsnickeri, i trakten av Nyköping, kan man förutse, att vistelsen vid skolan för de elever, som skola utbildas i metallyrket, blir billigast, om skolan ligger i Eskilstuna och för dem som skola utbildas till möbelsnickare, billigast om den ligger i Nyköping.

Vad Älvsborgs län beträffar må framhållas, att då länets landsting utan meningsskiljaktighet ansett det för ernående av ett tillfredsställande resultat nödvändigt att uppdelade den planerade centrala verkstadsskolan för länet på tvenne avdelningar — en för norra och en för södra länsdelen — så grundar sig denna mening på en ingående kännedom om landstingsområdets befolkningsförhållanden, näringslivets struktur, kommunikationsförhållanden m. m. Länets långsträckt geografiska figur upptager tvenne egentliga befolkningscentra, ett centrum förlagt till trakterna omkring Trollhättan och Vänersborg och ett med Borås som medelpunkt. I södra länsdelen dominera textil- och beklädnadsindustrierna under det de på metall- och skogsprodukter baserade industrierna äro väsentligen företrädde i den norra delen av länet. Även om det är sörjt för att vederbörande större näringsgrenar inom landstingsområdet i fortsättningen liksom hittills skola i väsentlig utsträckning tillgodose sina egna behov av yrkesutbildning, så måste det under alla förhållanden anses välbetänkt, att centrala verkstadsskolans undervisningsplan smidigt ansluter sig till det i bygden dominerande förvärvslivet.

På nästan samtliga övriga områden ha av såväl statsmakterna som landstingsområdets egna förvaltningsmyndigheter de för länet säregna förhållandena beaktats. Älvsborgs län är sålunda det enda län, vilket vid val till riksdagens andra kammare är uppdelat i två valkretsar. Hushållningssällskap och kristidsstyrelse äro dubblerade och lanstinget har med hänsyn till befolkningens intressen funnit det oundgängligt att inrätta tvenne rättshjälpsanstalter, tvenne centrallasarett och tre större sanatorier, tre lantmannaskolor, två folkhögskolor o. s. v. Länets folkmängd, vilken utgör mer än 330 000 innevånare, synes likaledes starkt stödja den beräkning om behovet av yrkesutbildningsplatser, som landstinget efter omsorgsfull prövning kommit till.

Beträffande den hänvisning till centrala verkstadsskolan i Uddevalla av elever från Älvsborgs län, som överstyrelsen uttalat sig för, så förutsätter detta en förbindelse över länsgränsen, som endast existerar för en mycket begränsad bygd i sydvästra Dalsland. Av tillströmningen av elever till Göteborgs- och Bohus läns landstings n. v. skola i Uddevalla torde densamma icke få möjlighet emottaga elever från Älvsborgs län i sådan utsträckning, att behovet för norra delen av sagda län blir tillnärmelsevis tillgodosett. Det skulle för övrigt te sig ganska egenodomligt, om utbildningen inom de mekaniska yrkena skulle förläggas i annan bygd, än där denna yrkesutövning har sitt väsentliga säte. Starka skäl tala således för skolans förläggning i enlighet med landstingets önskan.

Givetvis kan här förevarande skolors förläggning enligt landstingens förslag medföra något ökade kostnader. I skrivelser till statsrådet

och chefen för ecklesiastikdepartementet ha därför resp. landstings förvaltningsutskott meddelat, att landstingen vore beredda att bära de merkostnader som kunde betingas av bifall till dessas framställningar. Även härav bör framgå vilket avseende som fästes vid skolornas förläggning på gagneligaste sätt. I skrivelserna i fråga ha utförligare utvecklats de synpunkter som ansetts motivera den förläggning varom hemställts. Vi ha därför för avsikt att ställa avskrifter av skrivelserna i fråga till statsutskottets förfogande.

Under hänvisning till vad sålunda anförts våga vi hemställa,

att statsutskottet måtte vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 215 angående vissa anslag för budgetåret 1944/45 till yrkesundervisningen ägna uppmärksamhet åt i motionen berörda förhållanden.

Stockholm den 22 mars 1944.

A. J. Bårg.

Carl H. Dahlström.

Gustaf Fahlander.

Erik von Heland.

Gunnar A. Andersson.

John Björck.

Edv. Björnsson.

K. J. Olsson.

B. A. Nilsson.

Karl Sandegård.

Joh. Friggeråker.

Lennart Johansson.